

og Splittedhed i Produktionen og vil derfor have Organisation mere end nogensinde tidligere (Inge Debes citerer her udførligt under Omtalen af Tysklands Fremtid Rathenau). Udgangen bliver, som Christian Gjerløff udtrykker det, „frihet under samfundsmæssig ansvar, under samfundsmæssig overopsyn, med samfundsmæssig regulering af arbejdskaarene og livsvilkaarene“.

Inge Debes' Skrift har maaske lidt af det teoretiske Arbejdes Karakter, de to andre intet, og en teoretisk Vurdering kan derfor spares. Tankerne er jo ogsaa ofte drøftet i anden Sammenhæng. Det er Agitationsskrifter, der ved Siden af træffende og gode Bemærkninger har megen Overdrivelse og adskilligt Dilettanteri, men som unægtelig behandler højst vigtige Emner. Ringest er Anders Ørne, der har den Forestilling, at „de moderna samhällenes ekonomiska liv är organiseret så, at producentintresset i första hand tillgodeses“, og som selv under Omtalen af den svenske Kommissionsbetænkning om Lov til Modarbejdelse af illoyal Konkurrence ikke kan se, at Producentinteresser kan falde sammen med Konsumentinteresser, men beklager sig over, at Kommissionen har „i huvudsak fasthållit blott en enda synspunkt på frågan, nämligen näringsidkarnas“, som om dermed skulde være sagt, at Konsumentinteresserne ikke var varetaget.

Sven Røgind.

Professor, Dr. BERNHARD HARMS: *Völkerrechtliche Sicherungen der Wirtschaftlichen Verkehrsfreiheit in Friedenszeiten*. Jena 1918. (84 S.).

„Mellem Verdensøkonomien og Privatøkonomien ligger Nationaløkonomien“. Denne Sætning; i sin Tid udtalt af den store tyske Nationaløkonom, Fr. List, giver os i et Glimt Forstaaelsen af de økonomiske Kræfter, der satte

og Splittedhed i Produktionen og vil derfor have Organisation mere end nogensinde tidligere (Inge Debes citerer her udførligt under Omtalen af Tysklands Fremtid Rathenau). Udgangen bliver, som Christian Gjerløff udtrykker det, „frihet under samfundsmæssig ansvar, under samfundsmæssig overopsyn, med samfundsmæssig regulering af arbejdskaarene og livsvilkaarene“.

Inge Debes' Skrift har maaske lidt af det teoretiske Arbejdes Karakter, de to andre intet, og en teoretisk Vurdering kan derfor spares. Tankerne er jo ogsaa ofte drøftet i anden Sammenhæng. Det er Agitationsskrifter, der ved Siden af træffende og gode Bemærkninger har megen Overdrivelse og adskilligt Dilettanteri, men som unægtelig behandler højst vigtige Emner. Ringest er Anders Ørne, der har den Forestilling, at „de moderna samhällenes ekonomiska liv är organiseret så, at producentintresset i första hand tillgodeses“, og som selv under Omtalen af den svenske Kommissionsbetænkning om Lov til Modarbejdelse af illoyal Konkurrence ikke kan se, at Producentinteresser kan falde sammen med Konsumentinteresser, men beklager sig over, at Kommissionen har „i huvudsak fasthållit blott en enda synspunkt på frågan, nämligen näringsidkarnas“, som om dermed skulde være sagt, at Konsumentinteresserne ikke var varetaget.

Sven Røgind.

Professor, Dr. BERNHARD HARMS: *Völkerrechtliche Sicherungen der Wirtschaftlichen Verkehrsfreiheit in Friedenszeiten*. Jena 1918. (84 S.).

„Mellem Verdensøkonomien og Privatøkonomien ligger Nationaløkonomien“. Denne Sætning; i sin Tid udtalt af den store tyske Nationaløkonom, Fr. List, giver os i et Glimt Forstaaelsen af de økonomiske Kræfter, der satte

Krigen i Gang, og som Krigen atter yderligere har udformet og skærpet i hidtil ukendt Grad.

Med Selvopholdelsens skærpede Interesse har Tyskland under Krigen vaaget over Ententens Forberedelser til den økonomiske Efterkrig, og intet Sted har man bedre Lejlighed til at følge dette orienterende Arbejde end gennem den Række Skrifter, „Institut für Seeverkehr und Weltwirtschaft“ har udsendt under Krigen. — Prof. Harms foreliggende lille Piece føjer et værdifuldt Led til denne Samling.

Medens Sejren gennem den aller største Del af Krigstiden for hele det tyske Folk stod som det eneste effektive Middel til at sprænge det kvælende økonomiske Net, der skulde spændes om Tyskland, er vi med den foreliggende Piece naaet til Krigens sidste Fase, da den roligt dømmende tyske Videnskabsmand indser, at en Forstaaelsesfred er alt, hvad man tør haabe paa. — Kun en Maaned efter Prof. Harms Foredrag i Kiel besegledes Tysklands totale Nederlag og alle Professorens sindrige Betragtninger over, hvilke internationale Garantier Tyskland burde stille for at forhindre økonomisk Isolation, blev værdiløse, da Tyskland i Versailles blev stillet Ansigt til Ansigt med Ententens Diktatfred. — Har Begivenhedernes Udvikling saaledes ved sit hastige Forløb allerede taget Aktualitetens Interesse fra Grundideen i den foreliggende Afhandling, staar dog tilbage en indsigtfuld Videnskabsmands objektive Bedømmelse af det internationale økonomiske Livs moderne Udvikling, specielt af Kampen mellem Nationaløkonomi og Verdensøkonomi og Chancerne for Udviklingen i Fremtiden af den ene af disse paa den andens Bekostning.

Særlig bemærker man den Forbindelse, Fori. øjner mellem Statsmagts voksende Virksomhedsomraade og Udformningen af den sluttede nationale Økonomi. — Jo større Statsmagts finansielle Forpligtelser bliver (gennem Statsgæld, social Forsorg o. s. v.), desto nødvendigere bliver det at sikre den hjemlige Økonomi — og derigennem

Skatteevnen — mod Konkurrencen ude fra gennem Toldbeskyttelse, Opmuntringspræmier, imperialistisk Kolonialpolitik — i sidste Instans Krigen. — Den gamle liberale Stat, i hvilken Statshusholdningen holdtes paa et Minimum, egnede sig langt bedre til at tage Risikoen — og Chancerne — i aaben Konkurrence Kamp om Verdensmarkederne. Naar Staterne nu efter Freden møder med Maximum af økonomiske og sociale Forpligtelser, vil det simpelt hen være en Livsbetingelse for dem med alle til Raadighed staaende Midler at værne den nationale Produktion. Den gamle Liberalisme kan ikke komme i Højsædet igen, fordi den moderne Stat som Forholdene ligger ikke kan inklade sig paa den dermed forbundne Risiko. Den aabne Dørs Politik staar og falder derfor med Mulighederne for en praktisk Udformning af „Folkenes Forbund“, som Forfatteren gør sig til Talsmand for, med Muligheden for gennem internationale Aftaler først og fremmest at begrænse illoyal Konkurrence og videre at naa frem til en Plan for international Arbejdsdeling og gensidig international økonomisk Sikring af hvert Lands sociale Forpligtelser.

Tyskland vil komme til at købe Freden paa Bekostning af dets handelspolitiske Selvstændighed, idet dets økonomiske Forpligtelser og Raastoffleverance-Forpligtelser over for Ententen vil afstikke det en bestemt Bane for en lang Fremtid. Den almindelige økonomiske Boycotning undgaar det formentlig saaledes, fordi Ententen bliver direkte interesseret i dets Leveringsdygtighed; men de to Ting, Forf. frygtede mest, og som han mente, Tyskland frem for alt maatte søge at besværges, dersom det opnaaede en Forstaaelsesfred: at Verdens Raastofkilder var Monopol i Ententens Hænder, og at den enkelte Tysker, specielt de tyske Forretningsmænd, praktisk talt blev udelukkede fra en Række af Jordens rigeste Egne, bliver det sikkert nødt til at regne med gennem en Aarrække.

Ogsaa de neutrale kan forhaabentlig — og øjensynligt — vente en gunstigere Vind end den der blæste, da

Pariserkonferencen i 1916 trak Liniere op for den økonomiske Efterkrig, men flere af de Betragtninger Forf. anstiller i Anledning af denne Konferences Beslutninger er dog ikke uden aktuel Interesse for de neutrale Stater, naar de vil gøre sig deres Stilling i den internationale Konkurrencekamp klar.

Professor Harms Piece kan derfor anbefales, ikke alene fordi den giver os et interessant Indblik i de Overvejelser, Ententens Forberedelser til den økonomiske Efterkrig maatte give Anledning til i Tyskland, men overhovedet som en tankevækkende Vurdering af aktuelle internationale handelspolitiske Problemer.

All Ussing.